

О.Б. БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ, канд. техн. наук, доц., НТУ «ХП»,
Н.В. ШИРЯЄВА, ст. викладач, НТУ «ХП»,
В.В. ГОЛОВКО, студ., НТУ «ХП»

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЛІДИРУЮЧИХ КОМПАНІЙ СВІТУ ТА ДОЛЯ УКРАЇНИ СЕРЕД НИХ

Украина является индустриально-аграрной страной с развитой отраслевой структурой промышленности. В статье проведен сравнительный анализ отраслей промышленности Украины и высоко развитых стран мира. Также были рассмотрены возможности и перспективы развития промышленности страны.

Ukraine is the industrially – agrarian country with the developed branch structure of the industry. In article the comparative analysis of industries of Ukraine and the advanced countries of the world is carried out. Also possibilities and prospects of development of the country's industry have been considered.

Вступ. На сучасному етапі ситуація така, що Україна займає 40 місце за ВВП серед економік світу [1]. Вона є індустріально – аграрною країною та має значні запаси корисних копалин, в основному це вугілля, але є також запаси газу і нафти в Прикарпатті і Причорноморсько-Кримській нафтогазовій області, включаючи чорноморський шельф.

Найбільш розвиненими галузями промисловості є металургія, енергетика (є атомні електростанції та цілий каскад гідроелектростанцій на річці Дніпро), а також хімічна і гірничодобувна промисловість (видобуток вугілля, руди). Найбільш розвинені в економічних відносинах регіони – Донбас (Донецька область і Луганська область), Придніпров'я (Дніпропетровська область і Запорізька область), а також міста Київ, Харків, Одеса і Львів [1].

Україна на сучасному етапі перебуває у кризовому стані, тож стає актуальним питання про пошук ефективних шляхів подолання цієї кризи та визначення можливих перспектив розвитку.

Для об'єктивної оцінки можливостей України в подоланні кризи та розвитку зроблено порівняльний аналіз деяких галузей промисловості України та світу. Аналіз виконано за даними журналів Fortune та Forbes [2-3].

1. Постановка задачі та методологія. За даними журналів Fortune та Forbes було визначено світових лідерів промисловості у кожній з галузей та їхні прибутки [2-3]. За даними Держкомстату була отримана інформація про стан промисловості в Україні [1]. Основним параметром порівняння країн були їх прибутки у млн. доларів для кожної галузі.

Для більш наочного порівняння на основі отриманих даних були побудовані стовпчасті гістограми [4, 5].

2. Результати дослідження. У галузевій структурі промисловості України на паливно-енергетичний комплекс доводиться найвища частка – 26,2%. У структурі паливно-енергетичного балансу ведучим, поряд з атомною енергетикою, в даний час є вугілля. Україна належить до ведучих за видобутком вугілля країн світу (12 місце). Вуглевидобування на Україні характеризується низькою ефективністю у зв'язку із складними горно-геологічними умовами. Діють більше 270 вуглевидобувних підприємств, з яких рентабельні лише біля 70. Видобуток нафти в даний час складає близько 4 млн. т нафти. Власні ресурси нафти покривають внутрішні потреби економіки на 15–20 %. Але Україна має розвинену систему нафтопроводів (протяжність – 3,927 тис. км), по яких здійснюється транспортування російської нафти в європейські країни і постачання нафті з родовищ країни на переробні заводи. Пропускна спроможність системи – 60,4 млн. т нафти на НПЗ України і 67 млн. т транзитної сировини в країни Європи. За видобутком природного газу Україна знаходиться на третьому місці серед країн СНД (18 млрд. куб. м³). Його частка в структурі паливно-енергетичного балансу – майже 22 %. За об'ємом вжитку природного газу Україна займає 4 місце в світі (після США, Росії і Німеччини). Галузь має хорошу транспортну інфраструктуру. При власному видобутку не більше 25 % від об'єму вжитку держава витрачає щорік близько 7 млрд. доларів на закупівлю газу для народного господарства [6].

На рис. 1 показано, що лідером з цього напрямку є США. Сума 1055,072 мільйонів доларів складається з прибутків декількох корпорацій: Exxon Mobile, Chevron, Conoco Philips, Valero energy. Компанія Exxon Mobile є не тільки лідером у своїй галузі США, але й найкрупнішою і найприбутковішою корпорацією в усьому світі. На річний ре-

зультат цієї компанії (прибуток у 442.82 млрд. дол.) не вплинуло навіть різке падіння цін на нафту. Прибуток Chevron Corporation – це друга після Exxon Mobile інтегрована енергетична компанія, що займається видобутком нафти та має сіть АЗС по всій Америці –дорівнює біля 263 млрд дол.

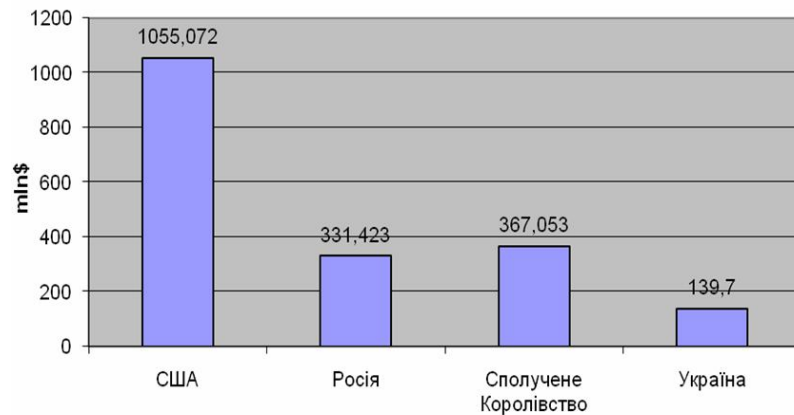

Рис. 1. Частка прибутків компаній, що є лідерами паливної промисловості.

Металургія України – це одна з базових галузей народного господарства України, забезпечує більше 25 % промислового виробництва держави (96 955,5 млн гривень в 2005 році), дає близько 40 % валютних надходжень в Україну і більше 10 % надходжень до державного бюджету України. У світовому виробництві чорної металургії частка України, за даними Міжнародного інституту чавуну і сталі, складає 7,4 % (2007 рік). Металургія України – це підприємства і організації гірничо-металургійного комплексу, який об'єднує не лише підприємства чорної і кольорової металургії, але і гірничо-збагачувальні комбінати, феросплавні заводи, збагачувальні фабрики, коксохімічні заводи, підприємства випускаючі вироби з металів. Україна є одним з лідерів країн-виробників чорних металів в світі і займає 7 місце за об'ємом виробництва сталі і 3 місце – за об'ємом експорту металопродукції. Частина продукції, що виробляється металургійними підприємствами, складає 30 % промислового виробництва і 42 % від загальних об'ємів експорту Украї-

ни. Понад 80 % металопродукції експортується в країни Європи, Азії, Близького Сходу та Південної Америки.

Лідером у сфері виробництва металу та сталі в світі є Німеччина. Thyssen Krupp – один з найкрупніших промислових концернів усього світу. Фірма поділена на галузеві сегменти: сталь, нержавіюча сталь, ліфти та ескалатори, автомобільні компоненти, матеріали. Концерн ТиссенКрупп має клієнтів у більш ніж 160 країнах світу та філіали у 80 країнах світу. Товарообіг компанії складає 80 млрд доларів. Прибуток на 2008 рік 80,21 млрд. доларів. Для розвитку окремих галузей хімічної промисловості в Україні є багата сировинна база – різноманітні корисні копалини, деревина, виробничі відходи, продукція сільського господарства та ін.

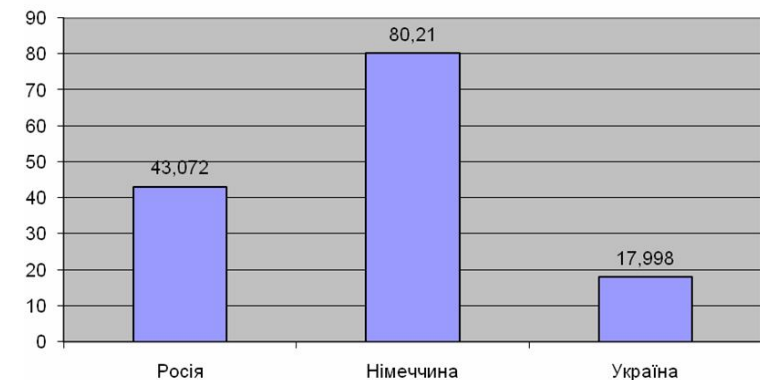

Рис. 2. Частка прибутків компаній у сфері виробництва металу та сталі.

Встановлена потужність електростанцій України складає 53,9 млн. кВт. 67,5% встановленої потужності доводиться на ТЕС, 8,7 % – на ГЕС і 23,8 % – на АЕС. Об'єм електроенергії, що виробляється, за останні роки істотно знизився – близько 180 млрд. кВт-ч (у 1991 р. – 279). Теплові електростанції виробляють 66 % всієї електроенергії. ГЕС займають скромне місце в структурі паливно-енергетичного балансу – 5,4 %, тоді як АЕС – 29 %. Атомна енергетика в Україні стала найважливішою складовою енергетики, також актуальним для країни є питан-

ня про розвиток нетрадиційної енергетики. Енергетична залежність країни від постачань органічного палива складає близько 65 %, тоді як в країнах ЄС цей показник дорівнює в середньому 51 %. Рівню енергозалежності України приблизно відповідають такі розвинені країни Європи, як Німеччина – 61,4 % і Австрія – 64,7 %.

На долю галузі енергетики приходить 529 557 млн. доларів. Це на 9 % більше ніж доля галузі телекомунікацій. Найприбутковішими державами є США, Україна, Німеччина та Великобританія. Найвищі показники серед цих країн мають США та Україна, 183 207 та 179 900 млн. доларів відповідно. Неперевершеним лідером є компанія – конгломерат General Electric (США), далі йдуть компанії Siemens (Німеччина) та Scottish & Southern Energy (Сполучене Королівство).

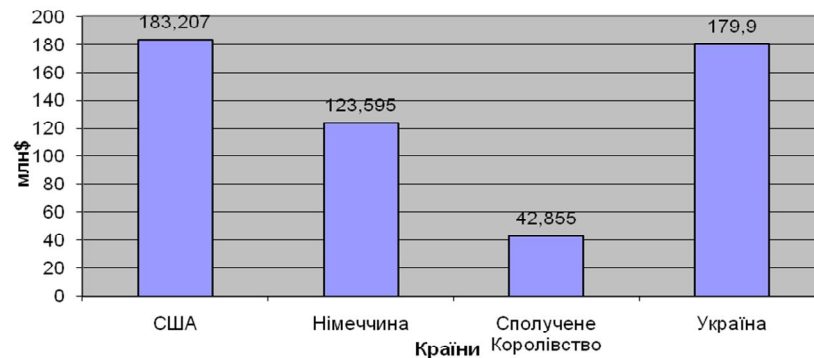

Рис. 3. Частка прибутків компаній у галузі енергетики.

Висновки

1. Основним недоліком занепаду вітчизняної економіки є недостатнє фінансування (більшість українських шахт розробляється іноземними підприємствами). Необхідно прийняти відповідне законодавство, спрямоване на самофінансування промисловості або ведення бізнесу з іноземними компаніями на взаємовигідних умовах для підтримання державної економіки, а не заради простого продажу ресурсів за кордон. На сучасному етапі актуальним для України є розвиток нетрадиційної енергетики, адже країна має у наявності джерела сонячної, вітряної, біологічної енергії. Невід’ємною перевагою України є також її географічне положення, наявність розвиненої транспортної інфраструктури, оскільки

через територію країни проходять найважливіші транзитні шляхи, що поєднують Європу та Азію.

2. Необхідно зробити українську економіку спрямованою на перспективу, надати умови для можливості самостійно видобувати власні ресурси та гідно використовувати їх на користь власної держави.

3. Українськими вченими Ширяєвою Н.В. та Білоцерківським О.Б. були розроблені економіко-математичні моделі видобутку природного газу та виробництва електроенергії в Україні [7-10], а ці галузі є одними з найрозвинутіших в нашій країні. Така робота наших вчених, аналітичні дослідження в галузі порівняння України та її ресурсів з іншими державами, а також аналіз кожної з галузей дає можливість оцінити перспективи розвитку, визначити вірні шляхи подолання кризи та виходу України на один рівень з розвиненими країнами.

Список літератури: 1. <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. <http://www.fortune.com>. 3. <http://www.forbes.com>. 4. *Лугинін О.Є., Білоусова С.В.* Статистика: підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 580 с. 5. *Білоцерківський О.Б., Замула О.О., Ширяєва Н.В.* Статистика: текст лекцій. – Х.: НТУ «ХПІ», 2009. – 96 с. 6. <http://www.gasunion.org.ua/ru.htm>. 7. *Білоцерківський О.Б., Ширяєва Н.В.* Статистичний аналіз видобутку природного газу в Україні за 2003-2008 р.р. // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених „Актуальні проблеми розвитку економіки України в контексті глобалізаційних процесів», 9 грудня 2009 р. – Харків: НТУ „ХПІ», 2009. – С. 105-106. 8. *Білоцерківський О.Б.* Сучасний стан та тенденції розвитку газової промисловості України // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. „Проблеми формування нової економіки XXI століття», 25-26 грудня 2009 р.: в 5 т. – Т.5. – Дніпропетровськ: Біла К.О. – С. 26-29. 9. *Білоцерківський О.Б., Ширяєва Н.В.* Розробка економетричної моделі виробництва електроенергії в Україні за 2000-2005 р.р. // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. „Проблеми соціально-економічного розвитку підприємств», 29-30 жовтня 2008 р. – Харків: НТУ „ХПІ», 2008. – С. 63-64. 10. *Білоцерківський О.Б., Ширяєва Н.В., Ліснеча І.А.* Використання рядів динаміки для аналізу виробництва електроенергії в Україні за 2008-2009 роки // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – Харків: НТУ «ХПІ». – 2009. – № 18. – С. 89-94.

Поступила в редколлегию 22.03.10